

Izhaja
10., 20. in zadnjega
dné vsakega meseca.

Naročnina
stane 1 gld. na leto.

Posamne številke
po 5 kr.

GLASNIK

Naročnino in dopise

pošiljajte uredništvu
»Glasnik«
Cesta v Mestni Log 4.

Oglasila

delavcev, ki nimajo dela,
ali delodajavcev, ki
iščejo delavcev, se vspre-
jemajo zastonj!

Krščanski delavci, združite se!

Štev. 14.

V Ljubljani, 20. maja 1898.

Letnik IV.

Nemiri na Laškem.

V mestih in večjih krajih na Laškem se skoro že povsod pojavljajo nemiri v zadnjem času. Ljudstvo, ki seveda ne more živeti od samega zraka, zahteva »kruha in dela« in da se odpravi colnina. V velikih četah napada s kamenjem državne in občinske urade, prodajalnice in skladišča. Po nekaterih krajih je lačna množica oropala prodajalnice in ubila nekaj bogatinov. Le težko ukroti vojaštvo razdraženo množico. Umevno je, da se z ropanjem, pokončevanjem in uničevanjem posestev ne da odpraviti beda, marveč se še le poveča. Vprašanje pa je, ali res vlada med laškim ljudstvom tolika beda, da je prisiljeno rabiti silo?

Ako pogledamo le nekoliko statistične podatke, potem moramo priznati, da je revščina na Laškem doma. V zadnjih 20 letih je državno pravnistištvo na Laškem zarubilo 96.156 kmetijskih posestev zaradi zaostalih davkov in med temi jih je 30 odstotkov, ki so bili zarubljeni le za 2 liri (1 lira — 44 kr.) Kupcev je tako malo, ker so zarubljena posestva večinoma le slabe koče, da je bilo l. 1890. še 54.000 neprodanih od države zarubljenih posestev.

Mesto Neapol plačuje letnih državnih davkov 5 milijonov 700.000 lir, in k temu mora plačevati še 4 milijone občinskih in 2 milijona deželnih doklad, kar znaša skoro 12 milijonov lir. Toliko davkov ni plačevalo pod prejšnjo vlado celo neapolitansko kraljestvo, kot jih zdaj plačuje samo mesto Neapol.

Ozrimo se nekoliko na izseljevanje iz Italije! — L. 1894. se je izselilo 105.455 oseb, l. 1895 pa 169.513 oseb. Ti so torej za vedno zapustili svojo domovino. Leto za

letom pa zapusti okoli 244.000 ljudi ter gredo v tujino iskat dela in kruha. Te številke jasno govoré, kako slabo se godi laškemu ljudstvu pod sedanjó vlado.

Laški državni dolg je znašal leta 1894. 13.050 milijonov lir; poleg državnega dolga so imele občine l. 1891. še 1115 milijonov, dežele in pokrajine pa 164 milijonov dolga. L. 1894. je znašal zasebni zemljski dolg 16.662 milijonov lir. —

Do l. 1894. je država ugrabila cerkvenega posestva v vrednosti 737 milijonov 18.531 lir. Kam so prešle te velike svote denarja? Ako kje, tedaj se na Laškem uresničuje, da ukrađeno blago nima teka.

Kak je položaj na Laškem, nam osvetljuje notica, katero je zapisal star laški revolucionar Musolino: Dan danes je npravna propadlost tolika in tako splošna, da jo moramo imeti za predhodnico onih silovitih prevratov, ki so pri množini političnega in socialnega zla neizogibni, zakaj ljudstvo je nezadovoljno, država trpi, časi so slabi in dogodki nas morda presenetijo, ko bomo še nepripravljeni na znotraj in na zunaj.

Imamo sicer nek organizem, ki pa je pravi labirint, in zato zahteva veliko množino uradnikov, med katerimi so večinoma nič vredni ljudje... Vlada ima sicer dohodke, toda kdo je vpeljal ta neumni davčni sistem in carino, kar je uničilo produkcijo, in spravilo občine in zasebnike na beraško palico? ... Naše ljudstvo je nezadovoljno z ministri in poslanci. Vsak dan zamoremo čuti od ljudi: »Bili smo na boljšem, ko še ni bilo združene Italije.«

Te žalostne razmere naj bi nekoliko premislili naši avstrijski Lahi, ki vedno skilije čez mejo v »blaženo Italijo« in potem bi jih gotovo minilo veselje želeti si »združene

Italije« in odcepiti se od Avstrije, kjer imajo vse mogoče pravice v političnem in gospodarskem oziru.

Naša organizacija.

Slov. krščansko-socialna zveza bo priredila prihodnjo nedeljo večer dne 22. t. m. jako zanimivo veselico v dvorani »Katoliškega doma« v Ljubljani ob pol 8. uri zvečer. Nastopi prvokrat novi pevski zbor slovenskih pevcev. Slavnostni govor. Društveniki »Katoliškega društva za mladeniče« predstavljali bodo prvokrat zanimiv igrokaz »Sinovo maščevanje«. »Zvezin« tamburaški zbor bode pod znanim spretnim vodstvom gospoda Iv. Železnikarja nastopil z novimi točkami. Čuli bomo tudi dobro izvežban kvartet mladeniškega društva. Za prosto zabavo ima odbor »Zveze« za udeležnike pripravljeno presenečenje. Sedeži po 50, 40 in 30 kr. se dobivajo od ponedeljka v Stefetovi prodajalnici Pred škofijo in v prodajalnici gospoda Špeila v »Katoliškem domu«. Vstopnice za stojišča po 10 kr. se bodo prodajale šele zvečer pri blagajni. Želeti je kar najobilnejše vdeležbe, ker je namenjen čisti dohodek za skupno zastavo, posebno pa vabimo vse one čč. gospode z dežele, ki bodo prišli ta dan k slovesni intronizaciji milost. gosp. kneza in škofa, da zvečer istega dne počasté »Zvezo« s svojo navzočnostjo.

Odbor »slov. kršč.-soc. Zveze.«

Shod katol.-delavskega društva v Žalcu. Kar leze in gre hitelo je v nedeljo h »Kroni« na shod. Kakor po dolgi suši zemlja po dežju hrepeni, tako je narod želel, da se mu toli zamotano socialno vprašanje na tem shodu razvozlja, in ni prišel zastonj. Sicer se vroča želja vseh, da bi zamogli voditelja krščansko-socialnega gibanja med Slovenci pozdraviti, ni izpolnila, a vendar je tudi vrli g. teharski Kržišnik vsem v zadovoljnost mokačem pa v sramoto razvil program tako demokratične, kakor krščansko-

LISTEK.

Trije polovičarji.

Priobčil A. A.

(Dalje.)

Ob ravno istej uri korakal je Siegel France vidno razburju proti trgu, in komaj četrt ure pozneje vidili so, kako jo je Novak primahal jako hitro za njim.

Kaj bi se bilo pa vendar moglo pri Novaku zgoditi?

Bojeviti notar je z vso srčnostjo napravil naskok proti polovičarskemu kmetu.

Vso svojo zalogo liberalnih fraz in natolcevanj zoper klerikalno stranko je bil izpraznil, cel oblak priliznjenosti in navidezne pobožnosti je bil predložil Stefanu. Zastonj, nikakor mu ni bilo mogoče spraviti razumnega kmeta s svojimi nazori z ravnotežja. Da se shoda ne bo vdeležil, to je tako

nekako obljubil, da bi pa pri drugih kaj deloval, zato ga nikakor ni mogel pridobiti. Ali naj bo ta pot torej tudi zastonj? Skoraj zolč se je hotel notarju razliti, ko si je to mislil. Vstal je, da bi se poslovil, toda preje je hotel trdovratnemu kmetu nekaj dobrih povedati.

»Pustite torej, da vas poneumijo, kmetje«, zakričal je, da se je razlegalo po vsej hiši, »in verujte lažem vaših farjev! Prišel bo vendar čas, ko bo veda in prosveta cerkev vašo in njeno neumnost pomandrala. Napredek, to je geslo časa našega, in Bog je misleči človek sam. Z vašim Bogom pa in neumnostjo vere vaše pa poginite neumni kmetje, ker že drugačje nečete! Prav vam je!«

Štefan se je čudil. Kakor luskine, tako je padlo od njegovih očí z onimi besedami. Tako je torej mislil oni, ki je malo preje še tako pobožno in nedolžno govoril. Tudi on se je vzdignil, prijel odhajajočega notarja za roko ter rekel s tresočim glasom:

»Da vi, gospod notar, zapustite mojo hišo, je popolnoma prav, drugače bi vam bil jaz pokazal pot. Toda bodite uverjeni, da sem vam za vaše zadnje besede zelo hvaležen. Sedaj vsaj vem, pri čem da sem, in povem vam, da ne bom samo nikogar odvrčal, temveč z veseljem bom prišel sam k shodu, kateri dela zoper take ljudi, ki tako mislijo kot vi in vaši somišljeniki!« Notar je hitel od tod. Kar je v svoji jezi še dolgo proti hiši govoril, se ni moglo več razumeti.

»O kako me veseli to, ljubljani oče, kar ste sedaj izgovorili!« zaklicala je Marijanica, »in kako bode šele razveselilo ljubo mamico, mnogo preje bodo ozdravili!«

»Da, ljuba hčerka«, odvrnil je Stefan, »česar nisem hotel nikdar vrjeti, to sem zvedel sedaj, slišal sem sam, kaj nameravajo: Vera in nevera, mej tema dvema ne more biti srednje poti. In kar sem rekel hočem storiti, jaz se vdeležim shoda, in na moje

socijalne stranke. Delo mu je olajšal posebno navzoči mokrač iz Griž, Andrej Kajtna. Ta zaslepljeni, in kakor se je vsakdo prepračil, plačani socijalist, moral je na zahtevanje govornika ugovarjati načelom krščanskim, a mesto tega je večinoma le predgovorniku pritrdjeval se doslovnimi frazami iz »Delavca«. Krono pa si je postavil, ko je priznal, da voditelj mokraških ne pozna, in vsled možatega postopanja g. pravnik Pegana iz Celja vse javno preklical, kar je govoril. No tega shoda menim, Kajtna še na zadnjo uro ne bo pozabil. Gratulirati pa moramo mokračem na tem človečetu, ki sam sebe javno za lažnika pripozna, takih ljudi pač mi ne potrebujemo. Opaziti pa je bilo, da so celjski krščanski socijalisti izborno organizovani; vroča želja nas navdaja, naj se oglasijo še tudi višje v Savinjski dolini.

„Katoliško delavsko društvo“ na Jesenicah priredi prihodnjo nedeljo dne 22. t. m. izlet na Bled, ako bo vreme količkaj ugodno. Na otoku bo sveta maša s pridigo ob pol 11. uri, nato skupno kosilo pri Petranu. Izleta se udeleži tudi jeseniška požarna bramba in tovarniška godba, ki bo skrbela s pevci delavskega društva za zabavo.

Socijalne zadeve.

Kje je glavni vzrok podraženja žita? Na ta odgovarjamo s kratka na žitni borzi. Borza je trg v velikem. Take tržne hiše, kjer se shajajo večinoma judje, imamo v Trstu, Pragi, na Dunaju in v Budimpešti. Kupuje in prodaja se samo v velikem. Tako se n. pr. na borzi ne sklene nikoli manjša kupčija nego za 4000 gl. vrednosti. Povprečna cena, ki jo ima žito na borzi kak dan, velja za tisti dan po celi državi, zato ker se po kupčiji v velikem sama po sebi ravna kupčija v malem. Ko je buknila vojska med Španjci in med Severno Ameriko, so borzijanski judje brž hoteli zase dobička. Poslužili so se zato navadne borzijanske sleparije. Na borzi se namreč ne prodaja samo tako, da se brž po sklenjeni kupčiji blago izroči kupcu, marveč tudi tako, da se sklene kup in se zraven obljubi, da se bo blago čez 14 ali še več dnij izročilo kupcu. Taka kupčija se imenuje termino kupčija, ker je sklenjena za neki gotov rok ali termin. Že pri tem se godé velike sleparije. Tisti, ki so kupili na tak način, skrbé, kar morejo, z vsemi možnimi zvijačami, da je cena blaga ob določenem roku višja, ali vsaj tolika, kolikoršeno so sami obljubili za blago. — A sleparija je še hujši, če pomislimo, da se večina kupčij sklene od takih, ki nimajo nič blaga in ga tudi ne marajo kupiti, marveč samo med seboj igrajo ali stavijo. Večina kupčij na žitni borzi se sklepa n. pr. tako-le: Jeden borzijanec pravi

drugemu: Pšenice meterski cent (100 kil) velja danes 10 gl.; jaz kupim od tebe 500 meterskih centov, da mi jih izročiš za 14 dnij in ti jo plačam po 11 gl. Drugi je zadovoljen in kupčija se sklene in zapiše. Za 14 dnij prideta borzijanca in pogledata ceno; kar je višji od 11 gl., plača kupec prodajalcu; če je pa nižji, pa plača prodajalec kupcu razliko. To je torej navadna stava, a take stave vplivajo na žitno ceno, ker se vse zapišejo in se srednja cena postavi kot tržna cena tistega dne. Taka kupčija se imenuje blanko termino kupčija t. j. kupčija brez blaga. Sedaj so brzojanci ravno na ta način povzdignili žitu ceno. Računali so na to, da žita že nimajo več tisti, ki so je pridelali in da torej ne morejo imeti nobene dobička od visokih žitnih cen in da mora torej ves dobiček pasti v roke velikim špekulantom — njim samim. Celo judovski listi so to gonjo na žitni borzi pripisovali borzijanskim špekulantom. — Iz tega vidimo, da se mora pred vsem zatreti ta borzijanska sleparija. Najpreje se mora odpraviti blanko termino žitna kupčija. Brez blaga bi ne smel nobeden prodajati; nobeden bi ne smel samo igrati z navideznimi kupčijami. Dalje bi se pa morala žitna borza tako urediti, da bi se tudi za manjšo množino žita, kot sedaj, lahko sklepale kupčije na borzi. Najmanjša množina naj bi se določila na 50 met. centov. Kmetijske zadruge bi mogle poseči v to sršenovo gnjezdo, ko bi same naravnost na borzi prodajale. Zato ne moremo ob ti priliki zamuditi, da ne bi iznova pozivljali naših kmetov, naj se organizujejo. Kmetijska družba sama jim v tem slučaju ne more nič pomagati. Samo s krepkimi kmečkimi organizacijami bi se razdrli judovski in predkupski zid, ki sedaj loči kmeta od tistih, ki uživajo njegove pridelke. Zadnji čas je in ni ga izlepa večjega greha, kot je greh tistih, ki iz malostne dobičkaželjnosti zavirajo gospodarsko združevanje kmečkega stanu.

Prisilno in deželno zavarovanje vedno bolj napreduje v Švici. Tam so to zavarovanje raztegnili celo na premičnine in sicer v varglavskem in glaruskem kantonu; zadnji čas pa tudi v Curiškem. Zanimivo je, da ukazuje curiški zakon delodajavcu, da mora zavarovati premično blago svojih poslov in delavcev, v kolikor se nahaja v njegovih prostorih. Za vse stvari se je uvedla jednaka premija; samo za tiste, ki so posebno nevarne za ogenj, se zahteva neka doklada. Premije pobirajo občine. Zavarovati se sme oziroma mora na Curiškem samo pri kantonski zavarovalnici. Pri nas pa vsled prijaz-

nosti Iv. Hribarja in dr. Tavčarja ne moremo priti niti do take deželne zavarovalnice nepremičnin proti ognju, h kateri bi bilo vsakemu slobodno pristopiti ali ne. Liberalnemu duhu na ljubo zastaja v tem oziru pravi gospodarski napredek.

Bolniško zavarovanje v Avstriji. L. 1896. je bilo 2910 bolniških blagajen z 2,184.086 zavarovanci. Med njimi je bilo 489.296 žensk. Skupnih dohodkov je bilo 19,105.648 gl. (proti 17,544.200 gl. l. 1895.) Izmed teh so delavci^(2/3) in delodajalci^(1/3) složili 17,809.980 gl. Skupni troški so znašali 17,346.012 gl. (proti 16,180.417 gl.) Upravnih troškov je bilo 7,67 % tekočih dohodkov. Sicer se je porabil denar:

	l. 1896.	l. 1895.
za bolniščino	8.997.464 gl.	8.498.902 gl.
za zdravnike	2.748.148 gl.	2.573.179 gl.
za zdravila	2.010.785 gl.	1.843.162 gl.
za oskrbovanje		

v bolnišnicah	984.931 gl.	879.476 gl.
za pogrebe	474.221 gl.	452.895 gl.

Od 1. avg. 1889 do 1896 so bolniške blagajne izdajale svojim udom krog 88 milijonov gl. Umrljivost med blagajniškimi člani je znašala 0,94 %, torej blizu eden na sto.

Preskrbljenje za starost in zavarovanje za slučaj smrti. Najenburškega kantona veliki svet v Švici je sklenil znamenit zakon v korist nižjemu ljudstvu. Ustanoviti se ima zavarovalnica, h kateri sme pristopiti vsak 18 leten Najenburčan. Ta zavod vodijo zavarovanci sami; nadzoruje ga pa gosposka. Zavaruje se pri tem zavodu lahko za slučaj smrti za 1000—5000 frankov. Do 1000 frankov se ne sme rubiti zavarovana svota; zavarovati se je pa tudi mogoče za starost in si zagotoviti od 60 leta dalje mesečno rento 30 do 100 frankov. Po zavarovani svoti in po starosti so različno določena vplačila (premijske) v zavarovalnico. Za zavarovance, ki ne morejo sami dalje plačevati, plačuje občina. Država plačuje upravne stroške, skrbi za zdravniško preiskovanje in vrh tega doklada vsako leto nekaj k vplačilom udov. Dne 1. januarja prihodnjega leta se ta zavarovalnica otvori. — Lepi vzgledi od vseh strani bi pač morali vzdramiti tudi Avstrijo, oziroma njene dežele. Pri nas se pa menda misli, da je že dovolj preskrbljeno za ljudstvo, če se mu milostno nalagajo vedno večji davki in če se stari, onemogli ljudje po »subuzastonj vozijo.

Obrtna sodišča. Dne 1. julija t. l. stopi v naši državi zakon o obrtnih sodiščih v veljavo. Nam se zdi ta zakon o obrtnih sodiščih velike

stroške bode jutri pokalo na mojem posestvu, da bode veselje. Sedaj pa pojdi Marijanica in prinesi mi nedeljsko suknjo, precej moram naznaniti vse gospodu župniku. — Malo minut pozneje je že hitel brzih korakov proti trgu.

»Zvečer so bili znani nam gostje zopet zbrani »pri lipi«, toda notarja so pogrešali. Trdilo se je, da mu ni nič kaj prav. Ni čuda, da mu ni bilo »nič kaj prav«, saj sta mu odpovedala dva moža, o katerih je menil, da ju ima že popolnoma v svoji mreži. Prav mu je! Da bi le vsak, ki dela po receptu našega notarja, tako naletel!

7. Nedelja je tu!

Zopet je prišla nedelja, oni dan, katerega se veseli vsak veren kristijan. Gosta megla je pokrivala jezero in vso dolino. Proti deseti uri razpodili so jo pa topli solnčni žarki, in prijazno kakor čisto Božje oko, gledalo je modro nebo na lepo pokrajino. V jednej hiši, stoječi prav tik jezera, stoji možak pri odpr-

tem oknu; v roki svoji drži dalnograd. Ravno gleda na prekrasno jezero površino. »Oni so!« Strašna jeza je zgrabila moža, to se mu je videlo na obrazu; vrgel je dalnograd na mizo in zaprl okno. Mož, ni nihče drugi, kakor notar, France Šlegel. Dve črni piki je zapazil daleč tam na jezerni gladini, bila sta pa čolna, v katerih so se peljali v trg gosposdije iz mesta.

To naj bodo torej oni mračnjaki, ki hočejo posvetiti ves trg, in vendar so bili tako veseli, vrli in čili možje največ od 25. do 40 leta, toda tudi kaka siva glava je bila videti med njimi.

Ravno so zapeli veselo pesmico, da se je razlagalo po jezeru tako ljubko, da je otrpalo veselja srce vseh pevcev. Zato je sledila pesem za pesmijo, toda tudi resne pogovore bi bil lahko čul med njimi. Jako veselo so pa plapolale tri zastavice na vsakej ladiji: papeževa, avstrijska in deželna.

Gotovo so se ze jedno uro vozili, ko so zapazili tam na bregu stati množico ljudij. Hitreje so začeli veslati, in hitreje so zdrsnile ladije po površini; kar naenkrat se pa posveti, in z Novakovega posestva je jelo pokati v pozdrav prišlim gostom. Še veseleje so jele plapolati zastavice, vedno razločnejše se je slišalo petje in kmalu se je na bregu razločilo, da pojo pevci papežovo himno. Ko so izstopili, počilo je zopet deset topičev tako močno, da se je razlegal grom po vsej okolici. To je bil vsprejem!

Približno 40 ljudij je stopilo na suha tla. Velika množica trških prebivalcev in kmetov se je zbrala na bregu. Vsem na čelu je stal starček, gospod župnik, ob njegovi strani pa Dr. Forner; nedaleč od teh dveh čakal je prišlecev gospod župan in nekateri občinski odborniki, med katerimi je bilo videti tudi Novaka.

(Konec sledi.)

važnosti za delavski stan. Vsi prepiri, ki se tičejo učne ali delavske pogodbe, spadajo pred ta sodišča. Predsednika imenuje pravosodni minister; svetovavci se pa volijo na polovico izmed delavcev in delodajalcev. Rzsodbe tega sodišča veljajo tako, kot vsacega drugega sodišča. Za kazen do 50 gld. se sme pritožiti obsojenec samo z razlogi ničnosti. Pri prizivni obravnavi pa morata biti navzoča tudi dva svetovavca obrtnega sodišča. — Taka sodišča ustanavlja pravosodni minister; predloge, kako naj se ustanove, pa morajo staviti deželni zbori. Zato pa tu javno opozarjamo slovenske deželne odbornike vseh dežel, kjer bivajo Slovenci, naj v svojih deželnih odborih pravočasno spravijo to zadevo v tir, da bodo od deželnih odborov že popolni načrti prišli pred deželne zbore. Na vsak način morajo vzlasti izven Kranjske paziti, da se nam ne bo godila v narodnem oziru kaka krivica.

Stavke v Italiji. Po statističnih podatkih o stavkah je bilo na Laškem sledeče število stavk v dōbi šest let: leta 1890. je bilo 139 stavk, katerih se je udeležilo 38.402 delavca; leta 1891. je bilo 132 stavk s 34.733 udeležniki, leta 1892. 119 stavk in 30.800 stavkujočih, leta 1893. so provzročili 131 stavk, v katere je bilo zapletenih 32.109 delavcev, leta 1894. so našli 109 stavk s 27.595 stavkujočimi, leta 1895. 126 stavk in 19.307 delavcev, a leta 1896. je bilo 210 stavk in 96.054 stavkujočih delavcev. Večina stavk, do 70 odstotkov, je imela dovoljen uspeh.

Stavke v Avstriji. Leta 1897. je bilo v Avstriji 294 stavk, katerih se je udeležilo 57.029 delavcev iz 1403 podjetij. Od teh stavk jih je bilo največ na Dolenjem Avstrijskem, posebno na Dunaju, za tem na Češkem, Moravskem in v Galiciji. Leta 1897. je bilo 89 stavk več nego prejšnje leto. Popolno so zmagali delavci v 64. stavkah, 123 jih je bilo popolno brez uspeha, 107 stavk pa je imelo le deloma uspeh. Pri 95. stavkah so povečali delavcem plačo, a tudi delavno dōbo.

Društva rokodelskih pomočnikov je do sedaj vseh skupaj 874, in od teh jih ima 233 že svoj lastni dom. Na Pruskem je 406 društev, na Bavarskem 178, na Badenskem 51, na Virtemberskem 42, na Saskem 12, v Avstro-Ogerski 230, na Švicarskem 29, na Nizozemskem 8, na Luksenburškem 2, v Belgiji 10, v Severni Ameriki 6. Letos je 50 let, odkar je jel blagi Kolping ustanavljati ta za rokodelske pomočnike prekornostna društva. Bog daj, da veje med pomočniki, ki so zbrani v teh društvih, vedno duh njih ustanovitelja in da se delo pričeto s tako blagim namenom vedno bolj razširja in dobi tudi na naših slovenskih tleh vedno več privržencev in — novih društev!

Važno za socijalno vprašanje. Deželna vlada v Šleziji je prepovedala prirejati plese v celem okrožju, kjer so premogokopi, tiste dneve, ko se delavcem izplačuje zaslužek. Večinoma judovski oštirji so prirejali take dneve plese, s katerimi so zvalili delavce, da so težko prisluženi denar zapravili še tisti dan. Marsikateri lahkomisljen oče je zabil v teh beznicah zadnji krajcar in se prazen vrnil domu, kjer ga je čakala jokača žena in lačni otroci. Pogosto so se pripetili v teh satanskih brlogih srce pretresujoči prizori, ko je prišla žena s kopico otrok, da bi spravila očeta domov in vsaj nekaj plače še rešila. Gotovo bodo hvaležne žene delavcev za to prepoved deželni vladi. Judovski prodajalci žganja pa kriče na ves

glas, da jim vlada krši njihove pravice, ker morajo davek plačevati od svojih beznic. Da bi le vlada ne poslušala njih ugovorov ter ne preklicala svoje prepovedi!

Katoliška delavska društva na Nemškem. Pred kratkim ustanovljeno društvo katoliških delavcev v Berlinu šteje že nad 300 članov. Svoje društvo so si napravili zidarji, tesarji in kovači. Delajo tudi na to, da bodo ustanovili zaklad, iz katerega bi dobivali podporo oni člani, ki so brez dela, in da bi napravili stalni imenik onih krajev ali mest, kjer bi bilo mogoče dobiti dela. — Društvo katoliških rudokopov v Essenu ima 22.500 udov. V enem samem mesecu je pristopilo k društvu 1000 udov. — V Osnabrücku se je vpisalo pri ustanovnem shodu društva rudokopov nad 350 članov. — V Krefeldu se snuje društvo predilniških delavcev. — V Frankfurtu na Menu se snuje ob enem več strokovnih društev. Kaj jih vede k temu? Ljubezen do bližnjega in teženje po zboljšanju položaja delavskih stanov, blagor družbe, cerkve in države.

Skupno kupovanje kmetijskih zadrug na Nemškem se vedno bolj množi. Večinoma pripadajo te zadruge splošni zvezi nemških kmetijskih zadrug, ki pomaga pri skupnem nakupovanju. Neka posebnega je tudi, da Rajfajznove posojilnice kupujejo skupno za svoje ude, same ali po svojih zvezah. Od l. 1883. se je v splošni zvezi kupilo skupno za 83 in pol milijonov mark. Pri nas pa celo snovanju zadrugnih organizacij mečejo kratkovidni možički polena pod noge in tiste v pravi rodoljubni sebičnosti ometavajo z blatom, ki so toliko zavedni, da vedo, kaj so ljudem take organizacije in toliko plemenito nesebični, da jim do njih tudi v resnici pomagajo.

Zavarovanje proti brezdelnosti. V Ikselu v Belgiji se je ustanovila vzajemna zavarovalnica, ki podpira tiste svoje ude, ki nimajo dela. Vsak delavec, ki ima manj nego 2000 frankov letne plače med 20 in 50 letom sme pristopiti, če je vsaj jedno leto v v ikselskem okraju, oziroma če ni Belgijec 5 let. Po višini zavarovane svote se dele zavarovanci v dve vrsti. Kedar je kak član brez dela, dobi od 4. dne dalje vsak dan svoto, ki jo je sicer zaslužil v 5 urah. Če ima družino, se mu na dan prida 50 centov. Na mesec se daje podpora k večjemu 14 in na leto k večjemu 60 dnij.

V Essenu na Nemškem so nedavno za mestne delavce ustanovili pokojnino. Tudi vdove in sirote bodo preskrbljene. Tako so se pobrigali za mestne delavce že ta-le nemška mesta: Frankobrod ob Meni, Stuttgart, Monakovo, Drazdane in Darmstadt. Lepih vzgledov je torej dovolj, da bi se tudi pri nas že lahko kaj začelo. A v Avstriji in tudi na Slovenskem se mesta še nič menijo, da bi v socijalnem oziru kaj napredovala. Moč proletarijata raste in bo še rastla. Tega toka ne vstavi nihče. Naša mesta pa, namestu da bi proletarijatu s pametnimi naredbami pomagala do mirnega razvoja in napredka, s svojo brezbriznostjo tirajo proletarijat od sebe v socijalno demokracijo. Naša sveta dolžnost je skrbeti zato, da sedeže v mestnih zastopih zasedejo možje, ki bodo imeli kaj smisla tudi za nižje stanove. Sedaj pozivati našo vladajočo gospodo bi bil bob ob steno. Saj vkljub vsem slovesnim obljubam, n. pr. niso v Ljubljani niti pustili veliki kolovodje, da bi se bil predlog o razširjenju volilne pravice obravnaval v mestnem zastopu. O posredovanju za delo v mestni upravi je bilo svoj čas nekaj besede, a sedaj

je tudi to zaspalo. Samo to pravimo, da to ni in ne more biti zdravo. Dan maščevanje ne izostane na veliko škodo slovenskemu narodu!

Naši nasprotniki.

Zagorje. Naši mokrači so imeli v nedeljo bojni posvet, kako bodo praznovali 1. maj in menda zopet upili: Živio »Frajhait« in »glajhajt.« Samo če jim ne bo nesrečna bolezen »geniekstarre«, ki še vedno noče preiti, zmešala štrene. Meni bi bilo prav žal, ker bi jih rad videl enkrat v paradi marsirati mimo farovža. Tisto jim naravnost povem, da se jih ravno ne bojim. Kako pa se začudim, ko vidim v nedeljo po shodu mej drugimi »od hruške« sem prihajati »izdajalca« Tomca, katerega moram danes imenovati še hinavca po vrhu. Na moj dopis v »Gl.« št. 8. 20/3. mi je namreč pisal »imenitno« pismo, katero bi vse silno zabavalo, pa ker je vendar škoda papirja, naj navedem le par stavkov v dokaz moje trditve: Tako piše slavnj govornik: »prašam vas povejte mi katerega sem izdal... in priznati moram jes in vsaki zaveidn človek de bi še donis na bil kat. del. družba v Tribovljah če bi Mene ne bilo.« Potem taji, da bi bil kako podporo nabiral in pravi: »nai čudno če je Slab na sveit vsai že duhovniki nočjo resnico govorit.« Potem piše, da bi mi v cajtungah vrnil (v katerih?) »pa se mi ne zdi v Reidno se preperat po časopisih z vam ker imam preveč žuljeve roke in pa premalo časa za ta posl si zbrite Čobala ker imata obdva dovol časa in pa bele in lahke Roke Mene pa pustita pri mer.« (Res! najljubše bi vam bilo kot tudi Tschobalu, kateri mi je kar naprej »enkrat za vselej« odgovoril s par umazanimi psovkami, ker je škoda za papir in tinto, ali po moje, ker se resnica le z lažjo pobijati da, pa laž ima kratke noge). Dalje piše hinavski prijatelj nemčurskega Mihelna izpod hruške: »Obdva me je deveta briga soej. dekracij (menda sodjal dejmo krast) kakr kršča. soejlizam, lej skupai prazn nič. vej kakr uni se samo kratkačaste z delavskim dnarjem kateri je krivavo zaslužen. teimu sm se prepričal sam sai sm poskusil obdva stranke.« Sklepa pa s tem »da sem njegove nesreče, da je namreč »zabrejdl v soejl. d mokracij« kriv jaz, ker poznam le bogatine(?) Ali poznam bolj bogatine-kapitaliste, ali reveže-kmete in delavce o tem prepusčam sodbo gorenjskim kmetom, s katerimi smo se borili tri leta proti judovskemu kapitalistu, in vsem tistim, ki me poznajo. »Če bi bil č. g. Švigelj v zagurji, bi jaz nikdar ne bil soejl. demokratov ker g. Švigelj je poznal Reveže.« Da! G. Švigelj je bil za marsikoga predober in preusmiljen, in to so mnogi zlorabili, v prvi vrsti Ivan Tomc. Ker sem Vas pa jaz precej prvo nedeljo pogruntal in od mene niste dobili ne vina — ne vinarja, ste šli pod hruško. »Prosim še odgovora nazai«, sklepa Tomc. Škoda za prelito črnilo, pa tudi za suhe veje je treba sekire, da dobre, sveže veje škode ne trpé. »Prijatelj bogatinov«.

Drobtine.

Slovo in prihod. V ponedeljek popoldne zapustil je prevzvišeni knez in nadškof dr. Jakob Missia ljubljansko škofijo in se kot metropolit podal v Gorico. Da je bil v resnici med svojimi biskupljani izredno priljubljen, pokazali so zadnji dnevi njegovega bivanja med nami. S težkim srcem se je

vse, kar se le čuti katoliško, poslavljalo še enkrat od blagega nadvladike; v nedeljo zvečer priredilo mu je pevsko društvo »Zvona« in rokodelski pomočniki podoknico in s tem pokazalo, kako ga je spoštovalo in kako težko bo pogrešalo krščansko - socialno delavstvo škofa, ki je zares imel gorko srce za njegove opravičene težnje. Zlasti veličasten pa je bil odhod v ponedeljek popoldne ob 5. uri. Natlačeno polna stolnica, cela vrsta voz, velika množica ljudstva na kolodvoru, načelniki raznih uradov itd. so jasna priča, da slovo nikakor ni bilo »hladno - oficijalno«, kakor piše skrajno breztaktni »Narod«, temveč da je bil ne umetno pripravljeni izraz resničnih čutil našega ljudstva. Krščansko-socialno delavstvo pa se poslavlja od prevzvišenega nadškofa z iskreno željo, da na svojem novem mestu ohrani delavskemu stanu iste simpatije, katere so ga navdajale med nami! — Danes ob polu 12. uri pa je bil dohod in sprejem novega kneza in škofa dr. Antona Jegliča, ki se je vršil ob velikanski vdeležbi vseh slojev prebivalstva.

Izid sodnijske obravnave proti obtožencem zaradi demonstracij v »Zvezdi«. V ponedeljek okolu ene ure popoldne je sodni dvor po štiridnevni razpravi izrekel obsodbo nad 18 obtoženci radi demonstracij dne 20. februarija. Obtožba državnega pravdnika glede prirejanja demonstracij (§ 305) je pri vseh obtožencih pala v nič. Ivan Štefè je obsojen samo na 10 gld. globe radi nekaterih konfliktov s policijo o priliki demonstracije. Ivan Miklavc je popolnoma oproščen, istotako Kosec, Jerina, Lukner in Mittermayer. Oproščeni so tudi vsi peteri dijaki. Obtoženec Inocente (pobijanje kazinskih šip) je bil že v soboto zvečer oproščen, ker je državni pravdnik moral umakniti dotično obtožbo. Obtoženec Milavc je dobil 5 gld. globe, Ardigal 3 dni, Jerič 3 dni, Žargi 14 dni, Erbežnik 6 tednov in Mave 14 dni zapora.

Delavke tobačne tovarne in »Domovina«. Gospod urednik! Prosimo, da vsprejmete v vaš cenjeni list sledeče vrstice: Celjska »Domovina« z dne 6. majnika je prinesla notico, v kateri udriha s kolom surovosti po nas delavkah ljubljanske tobačne tovarne. Mé se sicer ne oziram na take pobalinske napade, pač pa obžalujemo, da je »Domovina« tako moralno propala, da bi se smela brez pomiselka z nekdanjim »Brusom« pobratiti. V članku, v katerem nas napada, priporoča najprej gospodinjsko šolo za preproste deklice, potem pa dostavi: »Do zdaj je šlo mnogo taci deklet v tobačno tovarno, kjer so se učile kruh služiti, pa tudi nemoralnosti in zapravljivosti. Med svetom pa te ženske ne vživajo ugleda od tistega trenotka več, ko so prestopile prag malovrednih »čikaric« in fabričank. Da se taka dekleta učé malo dela v tovarni, za svoje prihodnje življenje pa nič, je znano, nego učé se le lenobe, zapravljivosti in razuzdanosti v najvišji meri. Navadijo se tam delati dolgove, in ko se poženijo, so možem in otrokom vzor slabo vzgojene, ne čislane, ne varčne, še manj pa delavne ženske, o gospodinjstvu nimajo pa ne duha ne sluha.« Potem hvali zopet gospodinjsko šolo in pravi: »In stariši, ko pošiljajo svoje mlade hčere v razupito fabriko za smodke, pošiljajo naj jih raje v imenovano šolo, kjer bodo spoštovane, poštene, ter si za prihodnost pridobile v vsem obsegu potrebnih ženskih nauk« itd. Na njene fraze ji odgovorimo sledeče: Ne rečemo, da gospodinjska šola ni koristna, pomni naj pa »modra« gospoda pri »Domovini«, da, ko bi jo vsa ljubljanska dekleta obiskovala, bilo bi kar na enkrat do 25 sto kuharic, in kaj potem!? komu bi kuhale? Sebi bi ne imele kaj; drugod jih pa tudi zdaj ne manjka! Kar se pa tiče naše nenravnosti in zapravljivosti, ne trdimo, da je vse tako, kot bi lahko bilo, prosile bi gospoda dopisnika, da nam izvoli pokazati stan, v katerem so sami vzori. Po naših mislih in prepričanju bi se v marsikaterem stanu našlo še veliko več nenravnosti in zapravljivosti, kot pri nas, ko bi bil tako množesteven v enem kraju kot je naš. Kdo vé, če bi celo stan, v katerem je naš »častilec«, daleč ne odmeril naše nenravnosti!? Da pa ne vživamo ugleda

pri ljudeh, kakoršen je g. dopisnik, nas še veseli, kajti, če bi pri obrekovalcih ugled imele, potem — žalostna nam majka! Me se ne pritožujemo čez svoj stan, kajti v naši tovarni je, hvala Bogu, že vse tako uravnano, da se izhaja; kratko malo pa ne pustimo, da bi zato, ker smo delavke, vsakdo z nami pometal! Pomni naj gospoda pri »Domovini«, da ni več tistih časov, ko smo se pustile vsakemu poljubno zaničevati, zakaj tudi nam so se po zdravi krščansko-socialni organizaciji odprle oči, da se zavedamo svojih pravic, in da nas ni sram »čikarice« biti, marveč da smo ponosne na svoj stan, ker delo, če tudi priprosto, je spoštovanja vredno. Če me v tovarni lenarimo in če naše delo nima nobene vrednosti, kako pa to, da dobi država vsako leto ravno od tobačnih tovaren največ dobička? ali se vse samo naredi? Gospod dopisnik naj v prihodnje raje poroča o lenobi in zapravljivosti tistih, ki na kup nagrabljen bogastvo zapravijo in si potem vsled dolzega časa s samomorom življenje končajo, pri nas naj pa več ne poskuša svoje sreče, ker bolj nehvaležnega dela si pač ne more misliti, kot take puščice mej nas metati. Nikar naj svoje lenobe s takimi članki ne preganja — posebno s tako surovimi ne! Ako bi imel gospod dopisnik res tako skrb za nas kakor piše, napisal naj bi raje kak moder svet, ali bi pa še sam kot vzorec k nam prišel, da bi vedele, kako nam je živeti. Najbolj nerazumljivo nam je pa to, kako je to mogoče, da je vsaka takoj, ko prag naše tovarne prestopi, nič vredna. Naj vé »modra glavic«, da naša tovarna nikakor ni kraj, kjer bi se kaj nepoštenega trpelo; zato imamo dovolj poštenih in čistih mož, ki pazijo na strogi red. Sploh je pa naša tvornica državna naprava, katera gotovo ne bo trpela, da bi se v nji dogajale stvari, katere nam »Domovina« predbaciva. Kar se pa dolgov tiče, smo hitro dogovorjeni, kajti dandanes je dolg povsod na dnevnem redu, tako so tudi pri nas nekatere, ki ga imajo, a ga tudi pošteno plačajo; velika večina je pa popolno prosta dolga, in veliko jih je, ki si za slučaj bolezni še kaj prihranijo. Za zdaj naj bo dovolj; drugičkrat pa, če bo imela gospoda pri »Domovini« še kdaj take sanje, se pa zopet kaj pomnimo.

Delavke ljubljanske c. kr. tobačne tovarne. »Rdeči prapor« — zastavljen. »Sodrugom« priporočamo, da prav pridno nabirajo za svoje »pridgarje«, da jim ne bo treba zastavljati po ljubljanskih hotelih »Rdečega prapora« in jo brez plačila popihati. Hotelirji morajo tudi gledati, kako dobé novce, da izhajajo. Načelo skupne lasti še ni zakonito, kadar hode to, bo vse brezplačno. Zatorej: Frisch auf!

»Delavec« pa resnica. Rdeči bratec »Delavec« z dne 1. majnika poroča o shodih dne 24. aprila gorostasne laži. Nam se to ne zdi seveda nič čudnega, ker poznamo moralo tega vmazanca. Pravi, da je bilo na shodu v domu rokodelskih pomočnikov od 300 do 400 soc. demokratov in kakih 150 krščanskih socialistov. Poročevalcu bi svetovali, da si natakne drugič na nos očala, ali naj pa šteje »sodruge« po shodih, če jih kdaj pride 400. Dalje pravi, da so poslali krščanski socialisti po ljudi v Šenklaž. Resnica je, da gredo krščanski socialisti najprej k maši, potem še le na shode, socialni demokratje pa ne hodijo k maši. Zato so naši prisli na shod po korarski maši. — Sicer pa iz spisa spoznamo tudi njega očeta, katerega vsak poštenjak obžaluje in obsoja. S shoda v Šiški in Vodmatu poroča o naših možeh tudi same laži, katere pišejo judovski hlapci za »špas«. Sicer pa, ako hoče kdo zvedeti resnico iz »Delavca«, naj razdeli njegovo vsebino na 100 enakih delov, vrže 99 delov kot samo laž proč, en del naj razdeli zopet na 100 delov, od katerih naj vrže zopet 99 delov proč, kar ostane, je včasih resnica. Toda kadar »Delavec« izide v »praznični« krvavo rdeči obleki, takrat je tudi ta del gorostasna laž. Dne 1. majnika je v socialni demokraciji dan preskušnje, zato pa tudi »Delavec« dela na ta dan preskušnje iz »lažiologije«, ki je socialnim demokratom tako zelo potrebna.

Družbi sv. Cirila in Metoda je izredno požrtvovalni rodoljub veletržec gospod Ivan Perdan od sedaj daroval 1000 gld. povodom svoje kupčije z vžigalicami »Družbe svetega Cirila in Metoda«. Bode naj torej vsem slovenskim krogom priporočen tudi za v prihodnje.

Družbe sv. Cirila in Metoda kava je pred kratkim izšla. Zaloga na drobno in na debelo je pri gosp. Ivan Jebačin-u, trgovcu v Ljubljani. — Slovenke, zahtevajte v vseh prodajalnicah leto izobno domačo kavo!

Velika stavka se obeta na Danskem. Strokovna društva hočejo poskusiti boj z podjetniškimi zvezami. Gre se vzlasti za to, da se za jedno uro skrajša dnevno delo. Če se ne vdajo podjetniki, prične se največja stavka, kar jih je kdaj videlo Dansko. 40 do 50 tisoč delavcev se pripravlja nanjo.

Umazano perilo. Na kakšen način zapravljajo ministri ljudski denar, da se vzdržé, nam priča grda zadeva, ki je te dni butila v svet. Badeni je leta 1896 sklenil z izdajateljem časopisa »Reichswehr« pogodbo, po kateri se je lastnik tega lista zavezal pisati tako, kot bo Badeni hotel. Zato mu je izdajala vlada od dne 15. oktobra 1896 do 1897 214.000 gld. A to lastniku še ni bilo dovolj. Ko je odšel Badeni, je ponudil svojo službo Gavču in sedaj Thunu, toda ta dva ga nista hotela. In sedaj toži ta mož vlado, naj mu plača še 270.000 gld. Ministerski predsednik ima od državnega zbora vsako leto dovoljenih 100.000 gld., da jih porablja za svoje vladne namene. A tu vidimo, koliko več je porabil Badeni. Kje je vzel? — Tako grdega in podlega podkupovanja vender ni ljudstvo sodilo med ministri. Da je Badeni tako daleč zašel, temu so vzrok judje, katerim je dal oblast. Mož, ki je pri Badeniju vodil vse posle podkupovanja, — je bil jud Frajberg in pomagal mu je povsod jud Halban. Thun je tega moža pognal, toda skvarjenosti pa ne bode mogel pognati. — Taki dogodki nam pričajo, kako gnjile so razmere, v katerih živimo.

Podpornemu društvu za slovenske visokošolce na Dunaju so nadalje še darovali: V Smledniku: Veleč. g. Janez Karlin, župnik, 10 gld. V Timenici (na Koroškem): Veleč. g. Jožef Pogačnik, župnik, 2 gld. Pri Sv. Tomažu: G. Janko Škerlec, c. kr. poštar, 50 kr. Na Vojsčici: Veleč. g. Karol Cigon, vikar, 1 gld. 20 kr. Na Zili (na Koroškem): Veleč. g. Josip Strojnik, župnik, 50 kr. — Za toliko blagih darov bodi najiskrenejša zahvala. V šest mesecih je društveni odbor mej 51 revnih in marljivih visokošolcev razdelil 817 gl. 25 kr. Zato kdor le more, naj daruje za mlade, bedne rojake na dunajskih visokih solah! Vsak dar bo hvaležno prevzel društveni blagajnik: Veleč. g. Frančišek Jančar, monsignor, papeški častni komornik, župnik nemškega vit. reda, na Dunaju, I. Singerstrasse, 7.

Prečastiti duhovščini in slavnemu občinstvu se priporočam v izdelovanje

vsakovrstne obleke

ter zagotavljam najsolidnišo postrežbo in znižane cene. Vsled mnogoletne izkušnje in z izpitom, ki sem ga napravil na Dunaju v prikojevalni šoli, mi bo mogoče postreči in ustreči vsaki želji cenjenih gg. naročnikov.

Franco Pavšner,

krojač v Ljubljani,

Vodnikov trg št. 4.

Franc Grunda

pek v Udmatu št. 108

priporoča kruh od najvišje do najnižje vrste in tudi vsakovrstne slaščice po najnižji ceni.